

GRÖNA TAK 2.0: PRUNKANDE, FUNKTIONELLA TAKTRÄDGÅRDAR

2015-06-16

Av: Stadssallad

“Städer. Kommer de att finnas kvar om trehundra år? Om tusen?” Jag vet inte jag. Vissa dagar tror jag att städer är en del av vår gemensamma framtid, andra dagar inte. Min analys är att deras framtid är avhängig om vi lyckas justera städerna av idag, så att de börjar fungera som cirkulära system istället för linjära.

Jag är övertygad om att vi alla har både rättigheter och skyldigheter i relation till det samhälle vi lever i. Det är en självklarhet för mig att stå upp för det jag tror på och att försöka bidra till en positiv samhällsutveckling. Mitt bidrag till omställningen av våra städer handlar därför om att lyfta fram olika områden av småskaliga, lågteknologiska lösningar modellerade efter ekosystem. Då kan vi uppgradera våra nuvarande bräckliga system till robusta motsvarigheter.

Som ingenjör och trädgårdsmästare har jag en bred bas ur vilken jag hämtar kunskap och erfarenhet i detta arbete, men mitt viktigaste verktyg stavas ”permakultur”. Permakultur är ett designverktyg som används för att skapa resilienta samhällen. Det förenar praktisk och teoretisk kunskap utifrån en tvärvetenskaplig bas. Genom att härma naturen och ekosystemens cykler när vi designar vår samhällen kan vi täcka alla våra behov, och samtidigt skapa ett positivt fotavtryck.

Permaculture is a philosophy of working with, rather than against nature; of protracted and thoughtful observation rather than protracted and thoughtless labor; and of looking at plants and animals in all their functions, rather than treating any area as a single product system.

— Bill Mollison, co-founder of Permaculture

Permakulturens kärna är “Omsorg om jorden – Omsorg om människan – Rättvis fördelning av jordens resurser”. Nästa lager är ett antal förtydligande principer, ex “Arbeta med naturen istället för emot den”, “Fånga och lagra energi” och “Producera inget avfall”. Med hjälp av denna “kravspec” kan jag ta rätt beslut när jag designar ett system. Jag använder alltså permakultur som ett verktyg och ett mindset för att fila på smarta helhetslösningar, från det stora perspektivet till det lilla.

Låt mig ge ett för städer aktuellt exempel: Något jag ofta observerar när jag cyklar genom staden är “döda” eller oanvända ytor. En av de största kategorierna i detta sammanhang är tak. Hur skulle då en mat- och odlingsfokuserad permakulturdesign á la Klara kunna se ut för dessa undernyttjade ytor?

Steg 1 i en permakulturdesign är alltid att observera och inventera förutsättningar: Här ska en mängd aspekter vägas in, ex forskning, lagar, ekonomi, mänskligt kapital, hållfastighet och klimat. En uppenbar observation kring tak är t ex att de flesta saknar vegetation. Det finns också ett fåtal motsatta exempel där fastighetsägare, forskare m fl gemensamt satsat på att istället bygga gröna tak. Ekosystemtjänster, fördröjningen av regnflöden, påverkan på en byggnads klimatskal, underhållskrav mm har tack vare dessa första gröna tak kunnat utvärderas under en längre tid.

Men, det tycks som om vi nu har stannat upp i utvecklingen.

Steg 2 i designen är analysen av förutsättningarna: Det är fortfarande relativt dyrt att bygga gröna tak, få fastighetsägare

väljer att satsa på denna möjlighet och de tak som trots allt anläggs förfaller ofta på grund av otillräcklig skötsel. Många ser fortfarande gröna tak som ett problem istället för en lösning.

Steg 3 är själva design- och beslutsfasen: Vad händer om vi istället skalar upp det som växer på taken från sedummattor till prunkande, funktionella takträdgårdar? Vad händer om vi dimensionerar för en ökad last och tillåter människor och 40 cm jord istället för enstaka besökare och 5 cm lättviktssubstrat? Vad händer om vi sätter upp bikupor, växthus och kompostbehållare? Vad händer om vi hyr ut taket till en odlingsverksamhet?

Med utrymme för olika typer av företag och offentliga verksamheter på våra tak skapar vi multifunktionella platser. Farväl tom yta! God dag kvartersträdgårdsmästare, lokal matproduktion, ökad biologisk mångfald, sociala sammanhang, regnvattenhantering, folkbildning, nya arbetstillfällen, minskade transporter, matsuveränitet, friskvård etc.

Ja, en takträdgård kräver insatser i form av mänskligt-, ekonomiskt- och biologiskt kapital, och det är en i Sverige obeprövad lösning på en större skala. Vi har en kortare säsong för odling än de flesta andra länder, och vi är få som vet hur man gör för att odla biointensivt och resurseffektivt. Men helt ärligt, ska vi inte sluta fippla runt med sedummattorna nu och ta nästa steg i utvecklandet av gröna tak?

Steg 4 är genomförandet. Jag är redo!

Läs mer

[Klara Hanssons blogg»](#)

Ur arkivet

Ulrika Janssons [Källtorps Trädgård](#)

NBC:s [Skogsföda åt tanken](#)

URBIO:s [Närodlingsoptimerad stadsbyggnad](#)

WWF:s [Städer skördar hållbart](#)

Att odla i staden är ett sätt att främja både ekosystemtjänster, kunskapsutveckling och sociala relationer. Flera av de kommande krönikörerna kommer att behandla olika sätt att göra stadsrummet både grönt och ätbart. Klara Hansson är utbildad permakulturdesigner, biståndsingenjör samt trädgårdsmästare.